

CPS

Onderwijsontwikkeling en advies

Sluiten

Open/sluit dit paneel

CPS Blogs

Alle blogs

Scholen die de begrijpend leesresultaten willen verbeteren beginnen in de onderbouw: 3 tips om direct toe te passen

Scholen die de begrijpend leesresultaten willen verbeteren beginnen in de onderbouw: 3 tips om direct toe te passen

21 januari 2014 - door Karin van de Mortel - 11 reacties

Iedereen weet hoe belangrijk leesbegrip en leesmotivatie zijn en tegelijkertijd voelt iedereen ook de onmacht om meer grip te krijgen op het optimaliseren van die resultaten. In dit blog een interventie die voor veel schoolteams minder voor de hand ligt, maar waarvan ik al vele malen heb ervaren dat het een krachtig impuls geeft aan het verbeteren van de begrijpend leesresultaten: begin in de onderbouw.

Begrijpend lezen wordt voorbereid door begrijpend luisteren

Regelmatig praat ik als taal-leesexpert met schoolleiders en intern begeleiders over het verbeteren van de leesvaardigheid van leerlingen. Ik heb in al die gesprekken opvallend vaak dezelfde knelpunten beluisterd:

“Ondanks de nieuwe methode vallen de resultaten op begrijpend lezen zo tegen, vooral die van groep 5 en 6... en echt gemotiveerd kunnen we onze leerlingen niet noemen.”

“Ons team wil opbrengstgericht denken en werken, maar dat lukt niet met de toetsen die we gebruiken.”

Het is een misvatting om te denken dat begrijpend lesonderwijs vanaf groep 4 start; begrijpend lezen wordt voorbereid door begrijpend luisteren in de onderbouw. Door te luisteren naar teksten leren leerlingen betekenis te verlenen aan tekst; ze verbinden aanwezige kennis aan de nieuwe informatie en zo breiden ze hun kennis verder uit. Verderop in hun schoolcarrière, wanneer ze zelf teksten lezen, profiteren leerlingen aanzienlijk van deze basis.

Scholen besteden in de onderbouw veel aandacht aan de ontwikkeling van de mondelinge taalvaardigheid. Dat hoeft niet méér, maar als we daarin een paar dingen net iets anders zouden doen, stemmen we de doorgaande lijn tussen begrijpend luisteren en begrijpend lezen beter op elkaar af. Drie aanbevelingen die u direct toe kunt passen.

1. Hardop denkend voorlezen

Voor het begrijpend (leren) luisteren is een leerkrachtactiviteit van belang die nog te weinig wordt benut: het hardop denkend voorlezen. Een leerkracht die voor-denkt, helpt leerlingen te leren hoe ze een tekst kunnen begrijpen.

Er zijn verschillende manieren van voorlezen

Er is een verschil tussen hardop denkend voorlezen, interactief voorlezen en ‘gewoon’ voorlezen. Tijdens het hardop denkend voorlezen onderbreekt de leerkracht het lezen af en toe door hardop denkend te demonstreren (modeling) welke strategie zij gebruikt om de tekst te begrijpen en hoe zij betekenis verleent aan een tekst (ik doe het voor). Bij interactief voorlezen geven leerkracht en leerlingen samen betekenis aan de tekst (wij doen het samen). Interactie is uiteraard cruciaal; tekstbegrip ontwikkelt zich niet door alleen te luisteren, maar juist ook door met anderen over de tekst te praten, of door erover te spelen of te tekenen bijvoorbeeld.

Leerkrachten stellen vaak veel (toetsende) vragen tijdens het voorlezen, terwijl de achtergrondkennis en woordenschat nog niet eerder zijn verkend. Wat hierin dus het probleem vormt is, dat wat niet eerst is aangebracht, er niet ‘uitgehaald’ kan worden. Begrippen, verschijnselen en ideeën moeten eerst woorden krijgen anders kunnen leerlingen niets benoemen. Onderbouwleerkrachten die de verschillende voorleesvormen kunnen onderscheiden en toepassen, optimaliseren de ontwikkeling van het leesbegrip!

Het verschil tussen hardop denkend voorlezen en interactief voorlezen wordt in bijgaand voorbeeld duidelijk.

Otter draaide de pot om. De knikkers vielen eruit. Sommige rolden zó het water in. Plop, plop, plop! “Hé, mijn knikkers”, riep Wasbeer. “Wat doe je nou?” Dit is een goed huis voor Rups,” antwoordde Otter. “Nu ga ik spullen maken. Een bed, want hij moet natuurlijk uitrusten. En een tafel, om aan te eten. En natuurlijk een deurmat, om al die leuke voetjes te vegen.” “Ik ga zwemmen,” zei Wasbeer.

Uit: Wasbeer en Otter redden een rups.

Hardop denkend voorlezen	Interactief voorlezen
<p>Een leerkracht die <i>hardop</i> voorleest, leest bovenstaande passage voor en gaat dan hardop denken: “Ik vraag me af wat Wasbeer er nu van vindt, wat Otter allemaal voor Rups doet. Ik denk echt dat hij het niet leuk vindt. Het is toch zijn knikker pot? Steek je hand eens op als jij ook denkt dat Wasbeer dit niet fijn vindt”. (...) “Mmm, ik denk dat we gelijk hebben want hij gaat zwemmen. Maar nú zonder Otter”...</p>	<p>Een leerkracht die <i>interactief</i> voorleest, leest de passage voor en stimuleert vervolgens de inbreng van kinderen, bijvoorbeeld door een vraag te stellen: “Wat denken jullie: hoe vindt Wasbeer het dat Otter een huisje maakt voor Rups?”</p>

2. De doorgaande lijn van begrijpend luisteren naar begrijpend lezen vormgeven

Vanaf groep 4 leren leerlingen om leesstrategieën toe te passen. Strategieën die helpen om de tekst te begrijpen. Ze zijn geen doel op zich.

Onderbouwleerlingen kunnen al vertrouwd raken met deze strategieën wanneer de leerkracht dit tijdens het voorlezen hardop denkend voorleest (modeling). De tekst staat centraal en leesstrategieën worden als ‘gereedschap’ ingezet. De leerkracht is het model waaraan en waardoor de leerlingen leren. Zo wordt het luisterproces gestuurd en verwerven leerlingen strategieën om goed te leren luisteren naar wat voorgelezen wordt om de inhoud te kunnen snappen. Door te luisteren naar teksten leren leerlingen betekenis te verlenen aan tekst; ze verbinden aanwezige kennis aan de nieuwe informatie en zo breiden ze hun kennis verder uit. Verderop in hun schoolcarrière, wanneer ze zelf teksten lezen, profiteren leerlingen aanzienlijk van deze basis.

3. Verschillende tekstsoorten en illustraties gebruiken

Leerkrachten verkeren vaak in de verkeerde veronderstelling dat hun leerlingen liever luisteren naar een verhaal van een pratende beer met een broek aan dan naar een verhaal over de leefomgeving van de beer. En dus blijft het informatieve contextrijke boek dat zoveel voor de woordenschat kan betekenen als kijkboek op het boekenrekje staan. Die veronderstelling blijkt niet juist. Bovendien is bekend dat juist informatieve teksten bijdragen aan de vergroting van de achtergrondkennis en de woordenschat. Grafisch vormgegeven illustraties worden begrepen als ze worden toegelicht en hun betekenis voor de ondersteuning van de tekst wordt besproken.

Leerkrachten doen er dus goed aan een deel van de voorleestijd te besteden aan het informatieve (authentieke) tekstniveau. Denk hierbij bijvoorbeeld aan uitnodigingen, folders, catalogi, informatieve boekjes over een bepaald thema of het nieuwsblaadje van uw eigen school.

Meer lezen?

Luisteren, lezen en begrijpen wat je hoort en leest... Het zijn onmisbare vaardigheden om mee te kunnen doen in de maatschappij. Met bovenstaande interventies kunt u belangrijke pijlers onder begrijpend lezen verstevigen. En bent u enthousiast geraakt? Download dan ons e-book met naast dit artikel nog twee nieuwe artikelen met interventies die u ook kunt doen:

- Vloeiend lezen als vliegwiel voor beter begrijpend lezen
- Lezen om te leren

Download e-book Verbeter uw resultaten begrijpend luisteren, begrijpend lezen

Deel dit bericht

72

72

Reacties

1. marjan Tromp Schreef op 22 januari 2014 09:40:34

bedankt voor de tips Karin, we gaan ze zeker inzetten.

2. Leendert Verbaas Schreef op 22 januari 2014 11:21:00

Karin, Leuk om na zoveel jaar weer iets van je te horen of lezen. De Schutsluistijd ligt al weer heel wat jaartjes achter ons. Ik neem je tips mee naar de onderbouwvergadering en we gaan er zeker wat mee doen. gr. Leendert Verbaas

3. Nico Woudwijk Schreef op 23 januari 2014 08:15:18

Top

4. Ine Dirx Schreef op 23 januari 2014 11:13:19

Super, bedankt voor het goede artikel.

5. Karin van de Mortel Schreef op 23 januari 2014 11:23:50

Beste lezers, dank jullie wel voor al die positieve reacties tot nu toe! Geweldig om te merken hoe jullie bezig zijn om het onderwijs nog beter te maken. Als CPS willen we daar graag aan bijdragen. Succes ermee!

6. Cokky Schults Schreef op 23 januari 2014 11:56:40

Zeer bruikbare tips en goed leesbare artikelen. Dank je wel.

7. Ria Verboekend Schreef op 25 januari 2014 17:42:11

Bedankt. Sluit goed aan op ons " modellen" van teksten in de onderbouw.

8. Anouk Persoon Schreef op 29 januari 2014 09:22:13

Bruikbare tips, fijn. Heb ze meteen aan de collega's doorgestuurd.

9. Kruit Schreef op 29 januari 2014 13:22:09

gaarne zou ik uw boek willen ontvangen

10. webmaster CPS Schreef op 29 januari 2014 15:16:07

Als u op de paarse balk klikt (download E-book), verschijnt een formulier. Na invulling van het formulier verschijnt automatisch een knop waarmee u het E-book kunt downloaden.

11. Guido Peters Schreef op 7 maart 2014 09:14:00

Dank je Karin!

Hier hebben we wat aan. Precies wat ik zocht.

Groeten van Guido Peters

Plaats een reactie

Naam*

Bedrijf

Website

E-mailadres*

Reactie*

Italic en bold

Dit is italic, en _dit ook_.

Dit is bold, en __dit ook__.

Links

Dit is een link naar [Procurios](http://www.procurios.nl).

Lijsten

Een lijst met bullets kan worden gemaakt met:

- Min-tekens,
- + Plus-tekens,
- * Of een asterisk.

Een genummerde lijst kan worden gemaakt met:

1. Lijst-item nummer 1.
2. Lijst-item nummer 2.

Quote

Onderstaande tekst vormt een quote:

- > Dit is de eerste regel.
- > Dit is de tweede regel.

Code

Er kan een blok met code worden geplaatst. Door voor de tekst vier spaties te plaatsen, ontstaat een code-block.

Karin van de Mortel

k.vandemortel@cps.nl

06 29 044 614

- Profiel

- Karin van de Mortel op LinkedIn
-
-